

Vybrané alternativní školy (osnova)

- daltonský plán (+ winnetská soustava)
- pragmatická pedagogika
- waldorfská škola
- Jenský plán
- pedagogika C. Freineta
- pedagogika M. Montessori
- antipedagogika, antiautoritativní výchova
- české meziválečné alternativní školy
- současné české alternativní přístupy

herbartismus

- vliv Herbarta x herbartismus
- profil žáka podřízen státní ideologii absolutismu
- nástup vynálezů, rozvoj obchodu, dopravy, vědy
- x reformní pg: (odkaz Rousseau, Tolstoj, Pestalozzi, Keyová, Fröbel ad.)

Daltonský plán (Parkhurstová)

- individualizace výuky (plán) na základě testu – smlouva na měsíc mezi U a Ž
- odborné učebny
- vlastní učební tempo, vlastní výběr samo/učiva
- principy: svoboda-samostatnost-spolupráce
- pravidla: respekt, kompetence, autonomie, aktivní učení, flexibilní organizace výuky
- nedostatky: přecenění aktivity žáka, nedostatečné opakování, slabé výchovné působení učitele, nezájem slabších žáků

Winnetská soustava (Washburne)

- učební plán na dva roky
- samostudium/společná výuka = 1/2
- diagnostické testování
- hodnocení: ne/splnil-a
- denně volná hodina na opakování
- individuální práce ve společné třídě
- Individualizované učení + společná shromáždění
- Škola na míru (Claparéde)

Pracovní činná škola (Dewey)

- learning by doing
- manuální práce (instrumentalismus) je východiskem teoretické výuky
- experiment, problémová výuka, projekty (Kilpatrick), praktikismus, utilitarismus, aktivizace žáka
- škola jako společnost v malém (pracovny, knihovny, laboratoře, studovny)
- Georg Kerschensteiner: význam práce pro mravní výchovu (charakter)
- P.P. Blonskij: manuální práce už na MŠ (pozorování, hry)

Waldorfská pedagogika (Steiner)

- antroposofie
- tělo fyzické (minerály, 0-7), nápodoba –příklad, fantazie, volnost
- tělo éterické (rostliny, 7-14), poslušnost, vůle, paměť, počátky abstrakce
- tělo astrální (živočichové, 14-21), úsudek, uvažování, identita
- + lidské Já, vědomí sebe sama, lásky, svobody
- školné, třináct ročníků s maturitou, jeden učitel do 8. ročníku (příprava)
- cíl: svoboda, rovnost, tvořivost, tolerance
- spirálovitá výuka v epochách, holismus, náboženství, vyprávění, cizí jazyky, slovní hodnocení
- eurytmie
- důraz na estetickou výchovu, barevnost prostředí, umění, řemeslo
- návaznost hiberniánských škol

Jenský plán (Peter Petersen)

- důraz na lidskost (vnitřní síla)
- škola jako pospolitost, patronát starších nad mladšími
- tři sféry života: tělo, duše, duch = bůh, příroda, kultura (náboženství, přírodopis, antropologie)
- metody: rozhovor v kruhu, hra, práce, slavnost. Problémová výuka, činná škola.
- svobodné seskupování žáků, svobodná volba činností
- výuka v kurzech (povinné, volitelné), důraz na přírodopis, náboženství a život člověka
- týdenní pracovní plány + volný čas
- desetiletá výuka členěna na čtyři věkové skupiny (1-3,4-5,6-8,9-10)
- škola jako obec s rodinnými prvky, školní obyvák

Pedagogika C. Freineta

- elementární škola kopírující životní realitu – „moderní pracovní škola“
- důraz na přírodu a venkov
- didaktický prostředek: školní tiskárna, noviny, vznik knihy života školy, korespondence. Místo učebnic volný sloh žáků.
- podpora zdravého životního stylu, tvořivosti, aktivity a seberealizace
- volba ve výuce, individuální týdenní plány
- třídní samospráva, participace na chodu školy
- hodnocení: výkonové křivky, kritické partnerství
- témata práce: včely a med, moje cesta do L, dějiny zavlažování

Pedagogika M. Montessori (Tajuplné dětství)

- krajní pedocentrismus, individualismus, náboženství/kosmická výchova, výchova smyslová
- hodiny ticha = cvičení individuální disciplíny – ovládání se
- koncentrace – denní polarizace osobnosti je základem učení
- svoboda, nezávislost, volba činností, sebedůvěra, sebehodnocení,
- senzitivní fáze (citlivost na podněty), 0-6 – základ osobnosti+vývoj inteligence, 7-12 – morálka, 13-18 – sociální citlivost
- nejprve celek, pak části (x Komenský)
- kosmická výchova: orientace na didaktické předměty, na celek, na smysly
- důraz na podnětné prostředí: „Pomoz mi, abych to dokázal-a.“
- „Ruka je nástrojem ducha.“

Vybrané alternativy postmoderny

- antipedagogika
- antiautoritativní výchova
- pedagogika osvobození (P. Freire)
- teorie odškolněné společnosti (I. Illich)
- Summerhillschool v Suffolku (A.S. Neill)
- P-C-E (Person centred education), Carl Rogers
- Mastery learning, B. S. Bloom.

České meziválečné alternativy

- Josef Úlehla, Radovánky
- Josef Bartoň, Domov lásky a radosti
- Ferdinand Krch, Dům dětství v Krnovsku
- Čeněk Janout, František Náprstek, František Žitný, Volná škola socialistické práce v Kladně
- Eduard Štorch, Dětská farma v Libni
- Stanislav Vrána, Tomáš Baťa, pokusná škola ve Zlíně (Příhodova reforma)
- František Bakule, Zpěváčci

Současné české alternativy

- angažované učení
- Škola hrou
- integrované vyučování
- Zdravá škola
- projektové vyučování
- otevřené vyučování
- dramatická výchova